

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

Факультет туризму

Кафедра економіки та менеджменту

Завидівська О. І.

ЛЕКЦІЯ №3

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ (МЕД)

з навчальної дисципліни:

«Міжнародні економічні відносини»

підготовки *БАКАЛАВРІВ*

галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**
(спеціальність 073 – «Менеджмент»)

Лекція обговорена і затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту
(протокол № 5 від “10” грудня 2020 року)

План

1. Основні риси розвитку МЕД
  2. Методологічна база дослідження МЕД
  3. Економічні інтереси та економічні закони сучасної МЕД
-

1. Основні риси розвитку МЕД

Сучасній міжнародній економічній діяльності (МЕД) *властиві наступні риси:*

- глибокий ступінь міжнародного поділу праці у СГ;
- зростання масштабів і якісні зміни характеру традиційної міжнародної торгівлі готовою продукцією, яка з чисто комерційної перетворилася в засіб обслуговування національних виробництв;
- розширення масштабів міграції капіталу;
- швидкий обмін науково-технічними знаннями, розвиток сфери науково-технічних послуг;
- помітне зростання масштабів міграції РС;
- виникнення проблем, що одержали назву «глобальних» у силу загального характеру і необхідності координації зусиль різних країн для їхнього рішення;
- трансформація суспільства індустріального типу в постіндустріальне інформаційне суспільство, де інформаційні потоки і технології носять інтернаціональний характер і стають часткою глобального інформаційного простору (Інтернет, телебачення, система інформаційних агентств, ін.);
- створення гігантських транспортних структур і мереж, що забезпечують переміщення на величезні відстані великих мас людей, сировини і товарів;
- інтернаціоналізація сфери послуг, зокрема, розвиток міжнародного туризму, науковий і освітній обміни, тощо;
- швидке поширення на багато країн стандартів споживання і способу життя, що генеруються країнами-лідерами економічного розвитку;
- виникнення спільних міжнародних норм і стандартів соціального життя (тривалість трудового дня, відпусток, система соціального страхування, стандарти освіти та ін.);
- цілеспрямована діяльність держав щодо міжнародного узгодження правил і процедур переміщення товарів, послуг, робочої сили, капіталів, технологій і інших факторів виробництва;

- створення міжнародних міжурядових організацій з передачею їм частини повноважень з управління процесами інтеграції господарського життя.

2. *Методологічна база дослідження МЕД*

У процесі еволюції свого розвитку економічна наука накопичила значний арсенал методів дослідження економічних явищ, узагальнена класифікація яких виглядає наступним чином:

1. Наукові: Формально-логічні; Неформалізовані; Суміжні.
2. Ненаукові: Повсякденне економічне знання; Ідеологічне економічне знання; Релігійне й містичне економічне знання.

Наукові методи пізнання явищ світової економіки поділяють на три основні групи: формально-логічні, неформалізовані та суміжні.

До *формально-логічних методів* належать методи, застосування яких засновано на формалізації та математизації, використанні логічної інтерпретації, аналогій, логічного обґрунтування й доказу.

Виділяють *кількісні* (математичні та статистичні) та *якісні* методи (передбачають словесний опис, інтерпретацію, тлумачення, пояснення властивостей економічного об'єкта, котрий вивчається).

До *неформалізованих методів* економічних досліджень належать методи спостереження, експерименту, застосування інтуїції як позалогічного способу пізнання, а також еволюційний та історичний методи дослідження світової економіки.

Еволюційний метод – метод досліджень, що передбачає:

- 1) розгляд логіки розвитку певного економічного явища, зумовленої об'єктивними обставинами, за виключенням дії суб'єктивних, випадкових чинників;
- 2) використання у якості основних способів пояснення напрямків соціально-економічної еволюції принципу боротьби за існування та принципу виживання найсильніших.

Історичний метод – метод економічних досліджень, що базується на вивченні економічних процесів у ході їх історичного розвитку, на основі аналізу конкретних економічних подій та фактів, зосередженні уваги на зумовленості економічних явищ специфікою попереднього розвитку.

Суміжні методи дослідження явищ світового економічного життя передбачають використання одночасно елементів як формалізованих, так неформалізованих методів аналізу. Їх можна поділити на методи, засновані на використанні економічної аналогії, системні, методи структурно-функціональні, інституціонального аналізу систем, соціально-економічного моделювання та компаративні.

Структура, динаміка розвитку й інші *характеристики міжнародної економічної діяльності* знаходять висвітлення в різних кількісних статистичних показниках.

Для визначення рівня економічного розвитку країни, що обумовлює її місце в системі світогосподарських зв'язків, використовується *Система національних рахунків* (СНР), як система взаємозалежних показників розвитку економіки на макrorівні.

Серед показників СНР розрізняють:

1) первинні показники результатів економічної діяльності, розраховані на валовій основі: валовий випуск (ВВ), валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний дохід (ВНД), наявний валовий національний дохід (НВНД).

2) показники результатів економічної діяльності, розраховані на чистій основі:

- чистий внутрішній продукт (ЧВП): $ЧВП = ВВП - A$, де A – амортизаційні відрахування; $ВВП$ – валовий внутрішній продукт.

- чистий національний дохід (ЧНД): $ЧНД = ВНД - A$, де: $ВНД$ – валовий національний дохід.

3) показники перерозподілу результатів економічної діяльності:

- національний дохід (НД);

- особистий дохід (ОД);

- дохід кінцевого використання (ДКВ).

Вичерпну характеристику життєвого рівня населення допомагають визначити показники: номінальної і реальної заробітної плати; номінальних і реальних доходів населення; величини і структури витрат населення і його заощаджень; зайнятості і безробіття; споживання населенням найважливіших товарів продовольчого і непродовольчого виду; умов праці; забезпеченості населення житлом і продуктами тривалого користування; рівня утворення, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, туризму і відпочинку та ін. Ці параметри враховує відносно новий специфічний показник – *індекс суспільного розвитку країни*, що включає в себе все

різноманіття соціально-економічних показників та дає картину «світової таблиці про ранги».

Основою для загальної характеристики положення і ролі країни у світовій економіці є *дослідження конкурентоспроможності*, як основної рушійної сили світового економічного розвитку. Конкурентоспроможність країни означає певний рівень її продуктивності, який визначає відповідний рівень добробуту населення, прибутків від інвестицій, характеризує потенціал зростання економіки у довгостроковій перспективі.

Рейтинг глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Report) побудований на основі Глобального індексу конкурентоспроможності (ГІК) – (Global Competitiveness Index – GCI), який був розроблений для ВЕФ професором К. Сала-і-Мартіном та вперше представлений на Форумі у січні 2005 р. ГІК представляє собою дуже широкий індекс для оцінки національної конкурентоспроможності, який бере до уваги мікроекономічні і макроекономічні основи національної конкурентоспроможності. Для аналізу використовуються загальнодоступні статистичні дані та результати опитування керівників компаній у країнах, охоплених дослідженням, за 12 групами чинників, а саме: державні інститути, інфраструктура, макроекономічні умови, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, ефективність товарних ринків, ефективність ринку праці, розвиток фінансових ринків, технологічна готовність, обсяг ринку, рівень розвитку бізнесу, інновації.

3. Економічні інтереси та економічні закони сучасної МЕД

Економічний інтерес – це об'єктивна категорія, що виражає відносини економічних суб'єктів із приводу задоволення економічних потреб, що реалізуються в процесі використання обмежених економічних ресурсів.

Носієм *загальнонаціональних інтересів* є держава, безпосередній інтерес якої складається, насамперед, із одержання прибутку, оскільки останній служить джерелом розширеного відтворення і сприяє цілям сучасного економічного розвитку, а також із рішення цілого комплексу соціальних, політичних, екологічних проблем, вирішення яких не може обмежуватися національними рамками.

Економічний інтерес у сфері міждержавних відносин у теоретичному аспекті успадковує ті ж самі принципові риси і зміст, що і у внутрішньо національному плані.

У міждержавній сфері національно-економічні інтереси виступають як загальнонаціональний (інтегрований) інтерес, як рівнодіюча нерідко суперечливих інтересів соціальних груп, політичних партій, державних органів усередині країни. Таким чином, **національно-економічні інтереси країни** – це складна, комплексна сукупність різнорідних потреб і вимог, обумовлених як внутрішніми задачами економічного розвитку країни, так і її положенням у системі міжнародних економічних відносин.

Економічні інтереси нації одержують своє відображення в зовнішньоекономічній (зовнішньополітичній) концепції, у вигляді комплексу принципових установок по оцінці місця і ролі країни в системі міжнародних відносин, по її поведженню відносно своїх партнерів, по перспективних і поточних задачах її зовнішніх зв'язків і т.д.

Економічні закони – об'єктивно діючі причинно-наслідкові зв'язки, що обумовлюють взаємозалежності між властивостями явищ, процесів, елементів матеріальної системи. Економічні закони, як і закони природи, носять *об'єктивний характер*. Однак вони істотно відрізняються від законів природи, оскільки виникають, розвиваються і функціонують у процесі економічної діяльності людей. Економічні закони розвиваються, проходячи у своєму розвитку стадії виникнення, становлення, функціонування і відмирання, тобто економічні закони, на відміну від законів природи, носять історичний характер.

Дія економічних законів інтернаціоналізується в рамках загального процесу інтернаціоналізації господарського життя. *На міжнародному рівні економічні закони* якісно удосконалюються, проте їхній характер і природа дії залишаються незмінними, але змінюються форми і масштаби їхньої дії, а отже, можливості їхнього свідомого використання. Так, в основі функціонування світового господарства лежать такі загальні економічні закони, як закон вартості, закон попиту та пропозиції, закон продуктивності праці, що підвищується, закон економії часу і т.д.

Основні економічні закони МЄВ: Інтернаціоналізація господарського життя; Міжнародний поділ праці; Міжнародна економічна інтеграція; Нерівномірність економічного розвитку; Міжнародна конкуренція; Вартості...